

Sophie Boutboul

Az izraeli társadalom és az autisták

Izraelben 18 éves kortól kötelező a katonai szolgálat, ami egyben beavatási szertartás is. Az autista zavarokkal küzdő fiatalok fel vannak mentve a szolgálat alól. Az ország több mint 150 iskolájában foglalkoznak autista gyerekekkel, mégsem mindig egyszerű a középiskola után a társadalomba való beilleszkedésük. Ezen a helyzeten kívántak változtatni a katonaköteles korú autista gyerekek szülei, amikor 2013-ban elindították „A jövőbe látunk” (Roim Rachok) programot, mely lehetővé teszi az átlagosnál jobb értelmi képességű autista önkénteseknek, hogy egy hat hónapos tanfolyam, szokatási időszak és pszichológusi felkészítés után a hadsereg kötelékébe lépjenek.

Ötven fiatal dolgozik ily módon a hírszerző alakulatoknál, ahol műholdas felvételek rejtjeleit fejtik meg, vagy adatokat gyűjtenek. Egytől három évig maradnak itt, és továbbra is hetente járnak pszichológushoz, hogy javuljanak beilleszkedési és kommunikációs képességeik. *„Sok a kihívás. Hosszú órákat töltünk a képernyőnk előtt, ami időnként nehéz és, fárasztó. De a munka tetszik és jó érzés, hogy hozzájárulhatok a biztonságunkhoz”* – meséli örömmel a 20 éves Y., aki kérte, hogy őrizzük meg névtelenségét, tekintve hogy a hírszerzésnek dolgozik.

Bekapcsolódás a társadalom életébe

„Kutatást végeztem arról, hogy a magasabb intelligenciaszintű (értelmi fogyatékoságban nem szenvedő) autista felnőttek mennyire alkalmasak légi felvételek felismerésére. Az eredmények azt bizonyították, hogy képességeik a népesség átlagos szintjénél nem gyengébbek, ami elegendő a Roim Rachok programban való részvételhez” – meséli Yoram Bonneh, a Ramat Gan-ban található Bar-Ilan egyetem neurológus kutatója. A Párizsi Diderot Egyetem docense, Chantal Lheureux Davidse meghatározása szerint: *„Az átlagosnál intelligensebb autisták kiváló memóriájukkal, a részletek egészen aprólékos megfigyelésével és fényképszerű emlékezetükkel*

kompenzálják azt, hogy nehezen tudnak eljutni a részletekből a teljes kép összeállításáig.”

Az izraeli Autista Gyerekekért Egyesület szerint az ország 8 millió lakosából 8 ezernél állapították meg autizmust. Annak érdekében, hogy a fiatal autistáknak jobb esélyeik legyenek a munkaerőpiacon, a Beit Ekstein nevelési intézet márciusban külön egyetemi képzést indított számukra kidolgozott tudományos program alapján; és a Givatajim kampuszban, Tel-Aviv külvárosában húsz diák tanul tutorok támogatásával. Októberre száz diákot várnak, akik itt kezdhetik meg pszichológiai, gazdasági, vagy informatikai tanulmányaikat. *„Sok fogyatékos, diplomával nem rendelkező ember küzd azért, hogy munkát találjon. A tanulás lehetőségének megadásával a társadalom életében való részvételüket biztosítjuk”* – szögezi le Ayelet Dopkin, a Bet Ekstein intézet munkatársa.

Hasonlóan nehéz küzdelmet folytat az Ariel Egyetem is Ciszjordániában, a megszállt területeken. 2008 óta harminc jó értelmi képességekkel rendelkező autista, illetve Aspergerszindrómában szenvedő diákot vettek fel. Két diák-mentor kíséri őket figyelemmel: egyikük a tanulásban, a másik, aki együtt lakik velük, a mindennapi teendőket segít nekik. *„Az autisták többsége először tapasztalja meg, hogy milyen a szülőktől távol élni. Így alkalmazkodniuk kell a társadalmi élethez. Társaik segítik őket ebben, és megértőek, ha időnként furcsán viselkednek”* – magyarázza az egyetem dékánja, Shmuel Schacham professzor.

A Lior család fiúgyermeké egy éve tanul fizikát az Ariel Egyetemen: *„A családban nem számítottak arra, hogy eljön otthonról. Nagyon jó, hogy így történt, mivel addig sok megpróbáltatáson kellett átesnie. 10 és 13 éves kora között orvosi vizsgálatok sorának vetették alá. Az orvosok először depresszióra gondoltak, aztán anorexiára, míg rájöttek, hogy az összes tünete – csak egyfajta ételt volt hajlandó megenni, nem bírta elviselni, ha hozzáérték... – az autizmussal függ össze. A középiskola végén nagyon jó eredményei voltak, a tel-avivi egyetemen viszont volt, hogy teljesen összezavarodott, mivel az egye-*

tem rendkívül zajos és igen személytelen volt számára.”

Judah Koller pszichológusnak, a jeruzsálemi Héber Egyetem professzorának az a célja, hogy autista gyerekeket nevelő családok és autista felnőttek bevonásával javítsák a kutatóközpontokban folyó tudományos vizsgálatok támogatását és minőségét. Ezért elhatározta, hogy életre hívja Jeruzsálemben az első, autizmussal foglalkozó interdiszciplináris egyetemi központot, hogy itt, egy helyen gyűjtse össze és hozza egymással kapcsolatba a kutatókat, orvosokat, családokat és szociális munkásokat.

75 millió dolláros (21 milliárd forint) tőkebevonásra lenne szükség, hogy a központ két éven belül meg tudjon nyílni a Hadasszah Kórház és a Héber Egyetem együttműködésével. Tíz személyt azonban máris befogadtak, és ezzel el is kezdődött a munka. *„Egyik célunk az, hogy kielégítsük az azonnali igényeket: mindenekelőtt több szolgáltatást kínáljunk a felnőtteknek, de a beszédproblémákkal küzdő gyerekeknek is – akikről gyakran megfeledeznek – és azoknak is, akik nemcsak egy fogyatékoságtól szenvednek, hanem az autizmuson túl látás- vagy hallássérültek is”* – jegyzi meg a központ igazgatója, Cory Shulman. Kialakulóban van egy projekt a kelet-jeruzsálemi arab közösségekkel is, ahol a kutatócsoport a támogatás hiányosságait észlelte.

A külföldi családok utolsó lehetősége

Az autista gyerekek és felnőttek társadalmi történő beilleszkedését segítő Izrael változatos és egymást kiegészítő módszereket kínál a pszichoanalízistől a viselkedésterápiáig; ezek minden költségét heti három óra erejéig a társadalombiztosítás viseli. A Feuerstein Intézetben olyan – a kognitív módosíthatóságon alapuló – nevelési módszert alkalmaznak, amit az 1970-es években Reuven Feuerstein pszichológus dolgozott ki, s amely a „minden képesség fejleszhető” elven és a közvetítéssel alapul. Ezen a „beilleszkedés-klinikán” befogadják az autista gyerekeket. „Mi lassan, óvatosan készítjük őket elő a társas életre,

egészen addig a napig, amíg készek lesznek az iskolára” – magyarázza Csaka Nakav igazgató.

Az Intézetnek van egy nemzetközi központja is, amely hathetes foglalkozásokat kínál. Az érdeklődők között franciák is vannak, mint például a kilenc éves Ben szülei, Anne és Kouresch Mamodaly. Ők idén júniusban már másodszor jöttek ide a Madagaszkár melletti Réunion szigetéről: *„Kezünkbe került Marianna Loupan »Anton utazása« című könyve, mely erről a központról szól, és elhatároztuk, hogy eljövünk ide, mivel addigra már erőnk végére jutottunk. Korábban négyből csak egy iskola volt hajlandó velünk foglalkozni, de Ben ott semmi mást nem csinált, csak biciklizett az udvaron. Szenvetűnk, de nem tudunk rajta segíteni. Amióta itt vagyunk, Ben már tudja, hogy sok mindenre képes; beszél és ritkábban vannak rohamai”* – meséli Anne Mamodaly.

Olivia Cattannak, a francia SOS Autizmus Társaság elnöknőjének a fia is egy hónapot töltött a Feuerstein Intézetben, heti 2000 euróért. *„A fiam négyévesen nem tudott óvodába menni, mert sehol nem akarták befogadni. Csak négy szót tudott kimondani; mindent megpróbáltunk. Majd útnak indultunk ide, mert ez volt az utolsó lehetőségünk. Mire hazaértünk, már 500 szót tudott. Ez mentette meg őt, mivel a beszédnek köszönhetően könnyebben ment az iskola”* – meséli Olivia Cattan, akinek a fia már negyedikes az általános iskolában.

Rachel Brezis, a központ pszichológusa, az „Autizmus Izraelben: kis ország nagy szeretet” című cikk szerzője, az autisták beilleszkedését illetően az elmúlt 40 év eredményeit hangsúlyozza: *„A közoktatásnak és az egészségügyi rendszernek köszönhetően sok felnőtt autistának sikerül fokozatosan beilleszkednie az izraeli társadalomba. A jövőben azonban még sok feladat vár ránk. Mivel növekszik az autisták száma, az államnak fejlesztenie kell szolgáltatásait, hogy pontosabb diagnosztikus készülhessenek, és az elszigetelt közösségek jobb ellátáshoz jussanak. Ez természetesen nem jelenthet elvonásokat a többi fogyatékoság esetében.”*

(Le Monde)